

Talous- ja toimintasuunnitelma 2026–2028

Lausuntopyyntö

Ylä-Savon ympäristölautakunta 11.9.2025 § 70

Sisällys

1.1	Ylä-Savon Ympäristölautakunta	2
1.1.1	Ympäristöterveyspalvelut	4
1.1.2	Ympäristönsuojelupalvelut	5

1.1 Ylä-Savon Ympäristölautakunta

Iisalmen kaupunki on tehnyt yhteistoimintasopimuksen Kiuruveden kaupungin sekä Sonkajärven ja Vieremän kuntien kanssa ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vastuukuntamallin mukaisesti. Lisäksi Iisalmen kaupunki on tehnyt sopimuksen viranomaistehtävien hoitamisesta Pielaveden kunnan kanssa ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien osalta.

Ylä-Savon ympäristölautakunta vastaa jäsenkuntien puolesta siitä, mitä kuntien velvollisuudeksi on säädetty ympäristöterveydenhuollosta ja ympäristönsuojelusta. Ympäristölautakunta toimii jäsenkuntien ympäristönsuojelu-, terveydensuojelu-, kemikaali- ja leirintäalueviranomaisena sekä elintarvikelain, tupakkalain ja läkelain 54a § - 54d § mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena.

Yhteistoimintasopimuksen 5 §:ssä on määrätty taloudesta ja taloudenhoidosta seuraavasti: Ympäristönsuojelun ja terveysvalvonnan kustannukset jaetaan asukasluku-perusteisesti. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan niin, että 50 % kustannuksista jaetaan asukasluku-perusteisesti ja 50 % maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Jakoperusteena käytetään uusinta saatavissa olevaa tilastoa. Laskenta-ajankohta on edellisen vuoden viimeinen päivä. Kustannustenjaon perusteita arvioidaan uudestaan viimeistään vuoden 2026 loppuun mennessä.

Yhteistoimintasopimuksen 8 §:n mukaan Iisalmen kaupunki vuokraa tarvittavat yleiset toimitilat (ympäristönsuojelun ja terveysvalvonnan osalta). Iisalmi, Kiuruvesi, Sonkajärvi ja Vieremä vastaavat eläinlääkintähuollon tilakustannuksista ja tiloihin kuuluvista kiinteistä laitteista oman kuntansa osalta.

Iisalmen kaupunki laskuttaa kuntien maksuosuudet kerran kuussa talousarvion mukaisesti. Tilinpäätöksen valmistuttua loppulasku (veloititus/hyvitys) lähetetään kuntiin. Maksujen viivästyessä noudatetaan korkolain mukaista viivästyskorkoa. Laskuun liitetään kustannuserittely.

Arvioidut kuntakohtaiset maksuosuudet vuodelle 2026 on esitetty alla olevassa taulukossa.

	Subventiot	Tilakulut	Jaettavan ELH-kulun osuus		Kunnan ELH-maksuosuus yhteensä	Terveysvalvonnan maksuosuus		Ympäristö-terveys-palvelujen maksuosuus	Ympäristönsuojelupalvelujen maksuosuus		Kuntien maksuosuudet yhteensä
			%-osuus	€-osuus		%-osuus	€		%-osuus	€	
Iisalmi	7 000	117 500	38,70 %	640 470	764 970	58,90 %	214 557	979 527	52,85 %	273 444	1 252 971
Kiuruvesi	20 000	1 300	29,33 %	485 446	506 746	21,17 %	77 107	583 853	18,99 %	98 270	682 124
Sonkajärvi	6 000	2 300	13,14 %	217 420	225 720	10,28 %	37 432	263 152	9,22 %	47 705	310 857
Vieremä	9 000	1 800	18,82 %	311 519	322 319	9,65 %	35 146	357 465	8,66 %	44 792	402 257
Pielavesi									10,28 %	53 184	53 184
	42 000	122 900	100,00 %	1 654 855	1 819 755	100,00 %	364 242	2 183 997	100,00 %	517 396	2 701 393

Ympäristölautakunnan kokonaiskustannukset ovat noin 3,4 milj. euroa, joista vyörytykset ovat 6 % eli noin 191 000 €. Kun tästä vähennetään asiakasmaksut ja valtiolta saadut korvaukset valvontaeläinlääkäreiden työstä, muodostuu jaettavaksi nettokustannukseksi 2,7 milj. euroa. Nousua edelliseen vuoteen on 1,3 % eli noin 34 000 euroa. Suurin nousu kohdistuu ympäristönsuojelupalveluihin, jossa palkkojen yleiskorotukset nostavat henkilökuluja noin 35 000 € eikä tuloja voida nostaa vastaavasti. Ympäristöterveyspalvelujen nettokustannukset laskevat 0,1 %.

Talousarviossa esitetään perustettavaksi 50 % täyttöasteella valvontaeläinlääkärin virka, jolloin valvontaeläinlääkäriresurssi olisi 2,5 htv. Nykyinen valvontaeläinlääkäriresurssi on ollut tehtäviin nähden riittämätön ja se on näkynyt asiakkaille mm. siten, että uusintatarkastuksia nauttiloille ei ole ehditty tekemään riittävän nopeasti. Tämä on aiheuttanut viivästyksiä mm. käyttökieltoon asetettujen, mutta määräyksellä korjattujen pitopaikkojen uudelleenkäyttöön-otossa. Lisäksi joissain tapauksissa uusintatarkastuksen viivästyessä eläinten pito-olosuhteet ovat huonontuneet. Viivettä on ollut myös laajamittaiseksi luokitellun eläintenpidon lakisääteisissä tarkastuksissa ja näiden osalta tilanne voi mennä nopeastikin eläinsuojelullisesti huonoon suuntaan, jos valvonnassa ei ole riittäviä resursseja. Valvontaeläinlääkärin tehdessä täysin valtion toimeksiantotehtäviä, palkkakustannukset peritään Aluehallintovirastolta ja lisäksi virka ei aiheuta kustannuksia kunnille. Ympäristöterveyspalveluissa tulisi olemaan 20,5 virkaa ja 5 toimea. Määräaikaisia virka- ja työsuhteita on vuosilomien ja muiden virka- ja työvapauksien vuoksi noin 2,5 htv. Eläinlääkäripäivystyksessä käytetään jonkin verran ulkopuolisia päivystäjiä, jotta päivystysrasitus ei nousisi eläinlääkärikohtaisesti liian suureksi.

Ympäristönsuojelupalveluihin esitetään vuoden 2026 alusta alkaen yhtä uutta ympäristönsuojelutarkastajan vakinaista virkaa, jolloin vakinaisten virkojen yhteismäärä on 6 virkaa. Muutoksella ei ole henkilöstömenoja nostavaa vaikutusta vuoteen 2025 verrattuna, lukuun ottamatta palkkojen yleiskorotusten vaikutusta, koska vuosina 2024 – 2025 tulosalueella on ollut määräaikainen ympäristönsuojelutarkastajan virka. Vakinaisten virkojen muutos on huomioitu jo vuoden 2025 talousarvion suunnitelmavuosien henkilöstössä.

Henkilöstö (htv)

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	Henkilöstö/htv	TP2024	TA2025	TA2026
Ympäristöterveyspalvelut	Vakituiset	21,5	25	25,5
	Määräaikaiset	4	2,5	2,5
	Yhteensä	25,5	27,5	28
Ympäristönsuojelupalvelut	Vakituiset	4,9	5	6
	Määräaikaiset	0,8	1,3	0
	Yhteensä	5,7	6,3	6
Yhteensä	VAKITUISET	26,4	30	31,5
	MÄÄRÄAIKAISET	4,8	3,8	2,5
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	YHTEENSÄ	31,2	33,8	34

1.1.1 Ympäristöterveyspalvelut

Tilivelvollinen: ympäristöterveydenhuollon päällikkö

Toimintasuunnitelma

Eläinlääkintäpalvelujen ja terveysvalvontapalvelujen taloudesta ja kustannusten jaosta on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan siten, että kukin sopijakunta vastaa tilakustannuksista sekä tiloihin kuuluvista kiinteistä laitteista oman kuntansa osalta ja muut kustannukset jaetaan 50 % asukasluvun ja 50 % maidontuotantotilojen lukumäärän perusteella. Eläinlääkintähuollon kustannustenjaon perusteita arvioidaan uudestaan viimeistään vuoden 2026 loppuun mennessä. Tavoitteena on päästä eläinlääkintähuollossa resurssien käytön mukaiseen kustannusjakoon. Terveysvalvonnan osalta kustannukset jaetaan asukasluvun suhteessa.

Ympäristöterveyspalvelujen vastualueen tulot koostuvat sopijakuntien maksuosuuksista, valtion maksamista korvauksista eläinlääkintähuoltolain mukaisen valvontatehtävien hoitamisesta sekä asiakkailta perittävistä maksuista. Toiminnanharjoittajilta peritään veroluonteisia vuosittaisia valvonnan perusmaksuja tupakkalain, elintarvikelain ja terveydensuojelulain perusteella. Lisäksi asiakkailta peritään ilmoitusten ja hakemusten käsittelymaksuja sekä suori-teperusteisia maksuja elintarvike-, terveydensuojelu- ja lääkelain mukaisista valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista. Eläinlääkintähuollossa pieneläinten asiakkailta peritään klinikka-, leikkaussali-, kuvantamis-, avustaja- ja laboratoriomaksuja Ylä-Savon eläinklinikalla sekä Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän kunnaneläinlääkäreiden vastaanotoilla. Klinikkamaksutulojen arvioidaan nousevan vuonna 2026, koska kunnan tulee periä uuden eläinlääkintähuoltolain voimaantullessa ns. täydentävistä palveluista markkinaperusteisesti hinnoiteltua klinikkamaksua. Uusi eläinlääkintähuoltolaki määrittelee kunnan järjestämismaksuun

enimmäislaajuuden ja tämän ulkopuolelta tarjottavat palvelut ovat markkinaperusteisesti hinnoiteltavia täydentäviä palveluja. Täydentäviin palveluihin lukeutuvat esim. kuvantamistutkimukset, koiran keisarinleikkaus, hampaiden poisto ja sterilisaatioleikkaus.

Vuoden 2026 tärkeimpänä tavoitteena on riittävien resurssien turvaaminen palvelutuotannossa. Eläinlääkintähuollossa kaikki kunnaneläinlääkäreiden ja valvontaeläinlääkäreiden virat on täytetty. Valvontaeläinlääkäreiden työaika on mennyt pääosin kiireellisiin eläinsuojeluvontatehtäviin ja akuutteihin eläintautiepäilyihin, jolloin valvontavajetta on syntynyt muiden lakisääteisten tehtävien hoitamisessa. Valvontaeläinlääkäreiden tehtäviin kuuluu eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan lisäksi mm. sivutuotevalvonta, eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta, eläinten lääkitsemisen valvonta, sisämarkkinakaupan, viennin ja tuonnin valvonta (Traces-todistukset) sekä muut Aluehallintoviraston määräämät tehtävät. Myös praktiikkaa tekevät kunnaneläinlääkärit ovat toimivaltaisia valvontaeläinlääkärin tehtäväalueen viranhaltijoita, joten resurssien puitteissa myös he voivat tarvittaessa tehdä valvontatehtäviä. Eläinlääkärin suorittamat valtion toimeksiantotehtävien kustannukset maksaa Aluehallintovirasto. Vuoden 2026 alusta alkaen esitetään perustettavaksi 50 % täyttöasteella olevaa valvontaeläinlääkärin virkaa, jolloin valvontaeläinlääkäreiden kokonaisresurssi olisi 2,5 htv.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännöt edellyttävät kuntia laatimaan säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Suunnitelmassa otetaan huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen toimialakohtaiset valvontaohjelmat, alueellinen eläinlääkintähuoltolain mukainen suunnitelma ja ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti ja riskiperusteisesti. Ympäristöterveyspalveluilla on ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma ja sitä päivitetään vuosittain vuoden loppuun mennessä. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman hyväksyy Ylä-Savon ympäristölautakunta ja se lähetetään tiedoksi Itä-Suomen aluehallintovirastolle, joka valvoo kuntien ympäristöterveydenhuollon toiminnan laatua ja riittävyyttä.

1.1.2 Ympäristönsuojelupalvelut

Tilivelvollinen: ympäristöjohtaja

Ympäristönsuojelutehtäviin kuuluvat mm. vesiensuojelu, jätevalvontaan, ilmanlaatuun, meluntorjuntaan, ympäristölupiin, rekisteröintiin ja ilmoituksiin liittyvät asiat sekä maa-ainesasiat.

Iisalmen, Kiuruveden, Sonkajärven ja Vieremän sekä Pielaveden kunnan ympäristön-suojeluviranomaisena toimiin Ylä-Savon ympäristölautakunta. Ympäristölautakunnan tehtävänä on:

1. Huolehtia lautakunnan hoidettavaksi laissa tai sen nojalla säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä
2. Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä
3. Huolehtia ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista.
4. Osallistua kunnassa tarvittavan ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen
5. Antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille
6. Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valituksesta ja koulutuksesta kunnassa
7. Edistää kunnan yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasioissa

Toimintasuunnitelma

Ympäristönsuojelun painopistealueet vuodelle 2026 ovat:

- määräaikaistarkastusten suorittaminen valvontaohjelman mukaisesti
- maa- ja kiviaineslupien käsittely ja neuvonta
- järjestettyyn jätehuoltoon liittymättömille kehoitus / hallintopakko
- Ylä-Savon ja Pohjois-Savon ilmastohankkeisiin osallistuminen

Ympäristönsuojelun kustannukset jaetaan kuntien asukaslukujen mukaisessa suhteessa. Toimintamenot koostuvat pääosin henkilöstömenoista. Vuodesta 2026 alkaen esitetään yhden aiemmin määräaikaisena olleen viran muuttamista vakinaiseksi viraksi, jolloin vakinaisten virkojen määrä olisi kuusi.

Vuodelle 2026 ympäristönsuojelussa ei ole investointitarpeita. Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän lupa-, ilmoitus-, rekisteröinti- ja valvontamaksuista 115 000 euroa. Lisäksi tuottoihin kirjataan kuntien maksusuudet. Vireille tulevien asioiden määrää on ennakolta vaikea arvioida, joten tuottojen kertymä vaihtelee vuosittain.

Olennaiset muutokset

Biokaasulaitosten rakentuminen aiheuttaa lietevarastoinvestointeja biokaasulaitosten sopimustiloilla, jolloin ympäristönsuojelupalveluihin tulee vireille lietevarastojen ilmoitusmenettelyjä ja ympäristöluvan muutoshakemuksia. Tuuli- ja aurinkovoima-alueiden rakentuminen puolestaan lisäävät runsaasti maa-aineslupien ja kiviaineksen murskaamiseen liittyvien ympäristölupien vireilletuloa. Biokaasulaitosten ja energiahankkeiden aiheuttama lisätyö sekä

valvontaohjelman mukaisten määräaikaistarkastusten tekeminen edellyttävät vakinaisen henkilöresurssin lisäämistä. Ylä-Savon jätehuoltolautakunta on aloittanut järjestettyyn jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen selvityksen. Jätehuoltoviranomainen antaa liittymättömille kehotuksen liittyä, mutta mikäli kehotusta ei noudateta, asia siirtyy ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka voi käyttää hallintopakkomenettelyä. Tällaisia siirtoja on käsittelyssä noin 100 kpl yhden kunnan alueelta ja muiden yhteistoiminta-alueen kuntien alueilta niitä on tulossa lisää. Näiden asioiden käsittelyyn tarvitaan myös henkilöresurssia. Vakinaisen henkilöstön määrä palaisi sille tasolle, mikä se oli ennen ympäristönsuojelutehtävien siirtymistä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymältä Iisalmen kaupungin organisaatioon. Siirtymävaiheessa yksi ympäristönsuojeluvirka jätettiin täyttämättä, mutta käytäntö on osoittanut, että kuudes virka tarvitaan, jotta asiat voidaan ratkaista lainsäädännön edellyttämässä ja hakijoiden kannalta kohtuullisessa ajassa. Ympäristönsuojelupalveluiden henkilöstömäärä ei muutu vuoteen 2025 verrattuna, koska vuosina 2024 -2025 vastuualueella on ollut yksi määräaikainen ympäristönsuojelutarkastaja. Biojätteiden käsittelyn valvonta edellyttäisi kompostoinnin valvontaa, mutta siihen ei ole resursseja. Ympäristönsuojelumääräykset tulisi myös päivittää, koska nykyiset määräykset ovat vuodelta 2012.